

Pellon varhaiskasvatuksen TOIMINTASUUNNITELMA 2024-2025

Sisältö

1. Yleistä varhaiskasvatuksesta
2. Varhaiskasvatuksen arvot ja toiminta-ajatus
3. Painopistealueet ja toimintaperiaatteet
4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
 - o Pedagoginen dokumentointi
 - o Leikki oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin lähteenä
 - o Oppimisen alueet:
 - Kielten rikas maailma
 - Ilmaisun monet muodot
 - Minä ja meidän yhteisömme
 - Tutkin ja toimin ympäristössäni
 - Kasvan, liikun ja kehityn
5. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
6. Monialainen yhteistyö
7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen
 - o Valssi
 - o Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
 - o Hankkeet
8. Lähteet, tukimateriaali ja liitteet

1. Yleistä varhaiskasvatuksesta

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee kotien kasvatustehtävää edistämällä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia.

Lapsen varhaiskasvatuspaikkaan hakuaika on neljä kuukautta - akuutissa tilanteessa kaksi viikkoa aikaisemmin. Varhaiskasvatukseen haetaan sähköisesti osoitteessa <http://pello.daisynet.fi/eDaisy>. Vaihtoehtoina ovat Pellon päiväkoti ja Turtolan ryhmäperhepäivähoito. Tilapäistä varhaiskasvatusta järjestetään kysynnän ja resurssien mukaan. Päiväkodin aukioloaika määräytyy lasten hoitoaikojen mukaan noin klo 5.40-21.30. Vuorohoitoa järjestetään iltaisin, öisin, viikonloppuisin sekä arki- ja juhlapäivinä, kun huoltajat ovat vuorotyössä.

Pellon päiväkodissa on viisi lapsiryhmää, joista kolme sijaitsee Meän Opintahjon tiloissa ja kaksi vanhan päiväkodin tiloissa:

- Mussukat: alle 3-vuotiaita 12 lasta; 1 varhaiskasvatuksen opettaja, 2 lastenhoitajaa ja päiväkotiapulainen.
- Pirpanat: 3-4-vuotiaita 16 lasta; 1 varhaiskasvatuksen opettaja ja 3 lastenhoitajaa.
- Vekkulit: 4-5-vuotiaita 21 lasta; 1 varhaiskasvatuksen opettaja, 1 sosionomi, 2 lastenhoitajaa ja avustaja
- Pöllöt: alle 3-vuotiaita 8 lasta; 3 lastenhoitajaa.
- Eskarit eli esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus:

2-3 lasten-/koulunkäynninohjaajaa. Tiivis yhteistyö AP/IP-toiminnan kanssa.

Turtolan perhepäivähoitoyksikkö toimii vanhan koulun tiloissa. Se on tällä hetkellä ainoa perhepäivähoidon yksikkö. Toimintakaudelle 2024-2025 se on mitoitettu kahdelletoista lapselle ja kolmelle työntekijälle. Aukioloaika on lasten hoitoaikojen mukaan klo 6.30-17.00 välillä. Lasten varahoitopaikkana on Pellon päiväkoti.

Palvelun tarpeesta perheet tekevät ennakkoon varauksen, vähintään kolmelle seuraavalle kalenterikuukaudelle. Valinta tapahtuu viidestä eri vaihtoehdosta: alle 40 h/kk, 40-79 h/kk, 80-119 h/kk, 120-159 h/kk ja 160 h/kk tai yli. Tuntimäärillä on vaikutus perheen asiakasmaksuun. Huoltajat ilmoittavat lapsen hoitoajat Daisyyn. Hoitoajat ilmoitetaan mielellään kuukaudeksi eteenpäin. Viimeistään reilu viikko aikaisemmin, sunnuntaina klo 23.59 mennessä. Sen jälkeen hoitoaikojen ilmoittaminen lukkiutuu. Henkilöstöresurssit ja työvuorot suunnitellaan ilmoitettujen aikojen mukaisesti. Lasten hoitoajoissa ja -päivissä muutokset ovat mahdollisia henkilöstön työvuorojen puitteissa.

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään yhteistyössä perhetyön kanssa. Huoltajat kokoontuvat keskiviikkoisin klo 9.30-12.30 lastensa kanssa Tenavatuvalle, kirjastolla olevaan kerhotilaan tai Ponnelle. Työntekijöinä ovat varhaiskasvatuksen sosionomi ja perhetyöntekijät.

Tilapäistä varhaiskasvatusta järjestetään, jos varhaiskasvatuksen yksiköissä on tilaa. Varhaiskasvatuksen vaihtoehtona on alle 3-vuotiaille lasten kotihoidon tuki, jonka lisäksi Pello maksaa kuntalisää.

Koulun loma-aikoina palvelut keskitetään Pellon päiväkotiin. Tarvittaessa varhaiskasvatuspalveluja ostetaan toisilta kunnilta ostopalveluna tai myydään, esimerkiksi helpottamaan huoltajien työllistymistä ja lapsen kuljettamista.

2. Varhaiskasvatuksen arvot ja toiminta-ajatus

Pellon kunnan visio on "Elethään rohki hyvää elämää ja olhaan ylpeitä Pellosta ja pellolaisuudesta"

Pellon kunnan toimintaa ohjaavat arvot ovat yhteisöllisyys, aktiivisuus, positiivisuus ja suvaitsevaisuus.

Kunnan ja varhaiskasvatuksen arvot sekä sivistystoimen **Hyvän kasvun polku -ohjelma** ohjaavat lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä, jotta Pellossa olisi entistä parempi elää, kasvaa ja oppia. Varhaiskasvatuksen tiimeissä rakennetaan ja luodaan yhdessä sujuvaa, hyvinvoivaa ja turvallista arkea ja rutiineja sekä jaetaan kokemuksia ja luodaan yhteisöllisyyttä. Huoltajien palautteen pohjalta kehitetään edelleen viestintää.

Varhaiskasvatusta ohjaavat lainsäädäntö ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja (2022). Niiden pohjalta on laadittu Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma ja sitä täydentää pedagogisen toiminnan tasolla paikallinen toimintasuunnitelma, joka laaditaan vuosittain henkilöstön kanssa arviointien pohjalta. Asiakirjat luovat reunaehdot ja suuntaviivat laadukkaalle varhaiskasvatukselle ja kehittäväälle arvioinnille. Tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline. Lapsen vasuun kirjataan lapsen yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. Lapsen vasu toimii myös varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisen yhteistyön perustana. Lapsen ja hänen perheensä tietoja saa käsitellä vain huoltajan suostumuksella. Lapsen vasu on aina salassapidettävä asiakirja. Lapsen alkuperäinen vasu arkistoidaan sähköisesti arkistointisuunnitelman mukaisesti, kun lapsi lopettaa varhaiskasvatuksen. Huoltajien luvalla vasun kopio voidaan siirtää mahdolliseen toiseen varhaiskasvatuspaikkaan.

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus ja lapsen edun ensisijaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden. Päämääränä on **hyvinvoiva ja onnellinen lapsi**, joka kokee olonsa turvalliseksi, jolla on kavereita ja mahdollisuudet innostavaan oppimiseen.

3. Painopistealueet ja toimintaperiaatteet

Toimintakauden painopistealueena ovat **tiimityön kehittäminen, toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman käyttöönotto ja arviointi** sekä kehittävän arvioinnin tukena **Valssi -laadunarviointijärjestelmän** käyttö.

Kaiken keskiössä ovat lapset, joiden tulee saada tietää olevansa hyväksytyjä omassa ainutlaatuisuudessaan ja kokea olevansa oikeanlaisia, vaikka heidän kehityksensä etenisi omaan tahtiin tai heidän käyttäytymisensä vaatisi vielä hiomista.
(Heiskanen & Syrjämäki 2022, 40)

Koko henkilöstön tavoitteena on edistää lasten ja huoltajien **osallisuutta, yhdenvertaisuutta** ja **tasa-arvoa**. Huoltajilta, lapsilta ja yhteistyökumppaneilta saatu palaute ohjaa meitä tavoitteellisempaan suunnitteluun ja toimintaan. Yhdessä tekeminen ja onnistumiset vahvistavat yhteisöllisyyttä. Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma toimii osana varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä. Henkilöstö on laatinut kevään 2024 aikana toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman esiin nousseiden teemojen mukaan. Suunnitelman käyttöönotto ja arviointiprosessi kytkeytyvät muuhun varhaiskasvatuksen pedagogiseen suunnitteluun.

Työyhteisön **yhteiset pelisäännöt** ja **linjaukset** lapsen näkökulman huomioiden edistävät turvallisen arjen ja rutiinien luomista. Jokainen työntekijä nähdään tärkeänä osana kasvatusyhteisöä ja jokaisen yksilölliset vahvuudet otetaan huomioon. Arvostamme kunnioittavaa, huomaavaista ja ystävällistä käytöstä. Työyhteisö on sitoutunut puuttumaan ristiriitoihin ja ratkaisemaan niitä rakentavin keinoin. Rohkaisemme ja kannustamme toisiamme myönteisesti kokeiluun, yrittämiseen, sinnikkyyteen ja sallimme erehtymisen. Pyrimme huomioimaan ja ymmärtämään asioita monesta näkökulmasta. Henkilöstö on sitoutunut olemaan lapsille läsnä sekä kokemaan yhdessä leikin ja tekemisen iloa. Perheiden taustat ja monimuotoisuudet huomioidaan toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Henkilöstölle järjestetään pitkäkestoinen tiimityön täydennyskoulutus.

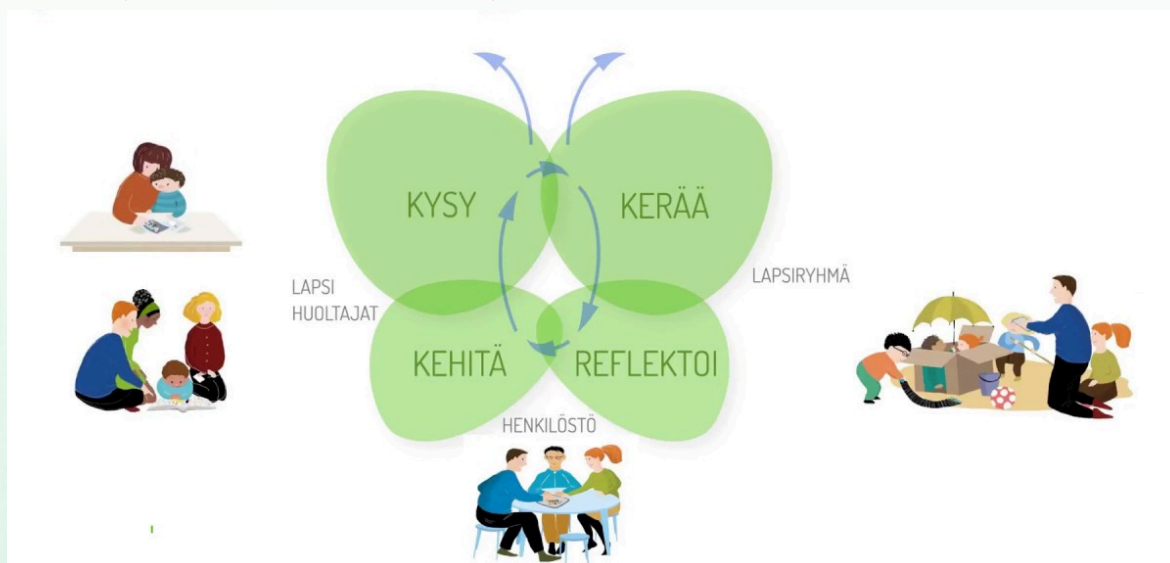
4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden tulkinta muodostavat ymmärrystä lapsista ja pedagogisesta toiminnasta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tehdään varhaiskasvatusta ja lapsen oppimista näkyväksi. Pedagoginen dokumentointi tuo uuden välineen lasten ja heidän huoltajiensa osallisuuteen varhaiskasvatuksen arkeen.

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi on nelivaiheinen:

1. **KYSY:** Suunnittele tarkasti dokumentoinnin aihe. Kaikkea ei voi eikä tarvitse dokumentoida.
2. **KERÄÄ:** Jokaisella lapsella on käytössään **kasvunkansio**. Toteuta dokumentointia havainnoimalla, haastattelemalla, saduttamalla, valokuvaamalla tai videoimalla lasta. Kirjaa valokuviiin tekstejä yhdessä lapsen kanssa. Kerää lapsen piirustuksia ja töitä sekä projektien eri vaiheet esim. ajatuskartat, suunnitelmat jne. Havainnoi ja kirjaa ylös lapsen leikkejä. Osallista huoltajia erilaisten tehtävien avulla.
3. **REFLEKTOI:** Tarkastele dokumentteja yhdessä lapsen ja lapsiryhmän kanssa. Dokumentteja voi tarkastella yhdessä tiimin kanssa suunnittelun pohjana tai käyttää apuna vasu-keskusteluissa yhdessä huoltajien kanssa.
4. **KEHITÄ:** Kehitä toimintaa dokumenttien tuottaman tiedon perusteella. Koko tiimin ja jokaisen työntekijän osallistuminen ja sitoutuminen on tärkeä lähtökohta - jokaisen työntekijän havainnot, mielipiteet ja kokemukset ovat arvokkaita.

Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota kaikille lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikki on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin. Varhaiskasvatuksessa ymmärretään leikin pedagoginen merkitys oppimisessa ja lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Varhaiskasvatuksen arjessa hyödynnetään **leikin valintataulua**, joka mahdollistaa monipuoliset leikit ja tukee lapsiryhmien pienryhmätoimintaa.

Oppimis-/leikkiympäristöjä sisällä ja ulkona rakennetaan havaintojen perusteella. Niitä uudistetaan, muokataan ja kehitetään lasten kanssa yhdessä. Lapsia havainnoidaan ja heidän ideoihin ja mielenkiinnonkohteisiin tartutaan. Leikille annetaan aikaa ja mahdollistetaan toimiva paikka leikille jatkumon ja leikin keston ylläpitämiseksi. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus leikkiä leikki loppuun, saada se tiettyyn vaiheeseen tai johdetaan leikki uuteen ympäristöön. Leikin lopetus ennakoidaan esimerkiksi Timerin avulla. Leikki-ideoihin voidaan liittää ohjattua toimintaa, kuten lauluja ja tarinoita, retkiä ja muuta sellaista, jotka vievät leikkiprosessia eteenpäin. Leikissä ja leikki tilanteissa lapsi harjoittelee tunne- ja kaveritaitoja ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Leikkejä käytetään myös siirtymätilanteissa.

Henkilöstön tehtävänä on turvata leikin edellytykset **inklusiivisten periaatteiden mukaisesti** ja ohjata leikkiä joko leikin ulkopuolelta sopivalla tavalla tai olemalla itse mukana. Myönteinen vuorovaikutus ja asenne, vahvuuksien korostaminen, epäonnistumisen salliminen sekä rohkaisu välittyvät koko lapsiryhmän ilmapiiriin vaikuttaen lasten oppimiseen, ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin positiivisesti. Henkilöstö auttaa lapsia pääsemään leikkiin mukaan, ylläpitämään leikkiä ja kehittämään keskinäisiä vertaissuhteita. Varhaiskasvattajan aktiivinen, pedagoginen toiminta edistää yhteisöllisyyttä ja myönteistä toimintakulttuuria.

“Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja. Varhaiskasvatuksessa ymmärretään leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys lasten oppimiselle ja kokonaisvaltaiselle kehitykselle.”
(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, luku 2.5. Oppimiskäsitys)

Oppimisen alueet

Oppimisen alueet

Oppimisen alueet sisältävät varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Ne ovat oleellinen osa varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteutusta, kehittämistä ja arviointia. Oppimisen alueista on laadittu paikalliset ja yksityiskohtaisemmat tavoitteet, jotka näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa.

Kielten rikas maailma

- Säilyttää meän murre. Henkilökunta ja kasvattajat huomioivat lapsiryhmässä edustetut kielet (monikielisyys). Kielitietoisuutta kehitetään lapsiryhmässä lorujen, laulujen, riimien, leikkien ja pelien avulla.
- Pienryhmätoiminta edistää lapsen oppimista. Aikuinen on leikeissä mukana rikastuttamassa kieltä.
- Lapsen sanavaraston rikastuttaminen satujen, tarinoiden, keskustelujen, kuvakerronnan, sadutuksen, lorujen, riimittelysten tms. avulla.
- Kirjastopalveluiden käyttö (kirjastoauto ja kirjasto): kirjoja luetaan tai satuja kuunnellaan päivittäin. Myönteiset ja mukavat lukuhetket vuorovaikutuksessa lasten kanssa yksin, pienryhmissä ja koko ryhmän kanssa. Varhaiskasvatus on yhdessä kirjaston kanssa mukana **Lukutaidon valmiudet Lapin malliin** -hankkeessa.
- Rohkaistaan jokaista lasta itsensä ilmaisuun (roolileikit, draama).
- Havainnoidaan kirjaimia, numeroita, logoja ja kuvia (monilukutaito): tulkitaan kuvia, annetaan asioille/esineille merkityksiä.

Ilmaisun monet muodot

- Varhaiskasvatuksessa suunnitellaan ja toteutetaan kädentaitoja ja askarteluja vuosikellojen mukaisesti ja lasten mielenkiinnon kohteet huomioiden.
- Lapin musiikkiopiston ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä järjestetään 3-5-vuotiaille lapsille musiikkileikkikouluja. Opettajan toimii *musiikkipedagogi Teija Enroth*.
- Alle 3-vuotiaille musiikkikasvatuksen rikastuttamiseen tukea antaa *Marianne Ylitalo* päiväkodilla ja Turtolassa viikoittain.
- Yhteisöllisyyttä vahvistetaan yhteisten laulu- ja musiikkihetkien ja juhlien avulla.

Minä ja meidän yhteisömme

- Lapsiryhmissä pohditaan yhteisiä sääntöjä ja turvallisuutta. Niin lapset kuin aikuiset sitoutuvat yhteisiin sääntöihin ja käytäntöihin.
- Varhaiskasvatukseen sisältyy katsomuskasvatusta, johon kaikki lapset voivat osallistua. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä.
- Kaveri- ja tunnetaitoja harjoitellaan lapsiryhmissä päivittäin ja ajankohtaisten teemojen mukaan suunnitellaan ja toteutetaan ohjattua toimintaa. Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeä. Tuetaan lasten turvallisuuden tunnetta ja mahdolliseen kiusaamiseen puututaan heti.
- Lasten mielipiteet ja kiinnostuksen kohteet huomioidaan tulevan toimintakauden suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. Yhdessä pohditaan menneitä onnistumisia ja kokemuksia.
- **Perustietolomake** päivitetään jokaisen lapsen kohdalla aina toimintakauden alussa.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

- Yhdessä henkilöstön kanssa lapset harjoittelevat omasta ympäristöstään huolehtimista, ylläpitämistä ja siisteyttä niin ulkona kuin sisällä.
- Hyödynnetään monipuolisesti lähiympäristöjä. Lähimetsässä lapset pääsevät näkemään vuodenajan vaihteluja sekä tutkimaan ja ihmettelemään luonnon ilmiöitä. Luonto voidaan yhdistää kokonaisvaltaiseksi osaksi varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä.
- Digitaalisia harjoitellaan ikätasoisesti ja lasten mielenkiinnon kohteet huomioiden. Henkilöstö tarjoaa lapsille mahdollisuuden käyttää tietoteknisiä laitteita ja tehdä niillä lapsille suunnattuja tehtäviä, jotka kehittävät päättelyä ja matemaattista ajattelua. Lisäksi lapsille opetetaan turvallisia digitaalisia ideoita ikätasoisesti.

Kasvan, liikun ja kehityn

- Lapsia innostetaan liikkumaan päivittäin monipuolisesti. Hyödynnetään vuodenaikojen vaihtelu sekä erilaiset tilat ja ympäristöt sisällä ja ulkona. Liikuntavälineet ovat lasten saatavilla ja liikuntamahdollisuuksia järjestetään monipuolisesti.
- Liikunnan vuosikelloa päivitetään vuosittain.
- Teemme nykytilan kartoitus -arvioinnin vuosittain huhtikuussa. Sen pohjalta valitsemme liikuntakasvatuksen kehittämiskohteet. Toimintavuodelle 2024-2025 kehittämiskohteeksi on valittu liikunnallisten oppimisympäristöjen rakentaminen.
- Varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa, jonka tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä.
- Edistetään myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen. Aikuisen esimerkki on tärkeä. Tuetaan monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Huomioidaan lasten osallisuus. Neuvokas Perheen materiaaleja ja ruokakasvatuksen vuosikelloa hyödynnetään.

5. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee kaksi eri lakia: *Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)* ja *Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)*. Varhaiskasvatuksessa **tasa-arvolla** tarkoitetaan sitä, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa. Lain mukaan **yhdenvertaisuudella** tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta heidän iästään, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti, kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Sukupuolietietoisuus ja kehotunnekasvatus

Kasvattajien sukupuolietietoisuus on ehdoton edellytys tasa-arvotyölle. Henkilöstöllä tulee olla herkkyttä tunnistaa ja taito kohdata lapsi yksilöllisenä persoonana. Hän tukee lapsen kasvua ja sukupuoli-identiteetin rakentumista. Kasvattajayhteisön on pohdittava omia asenteitaan ja niiden näkymistä omassa toiminnassaan. Yhteisössä tulee vallita myönteinen ja kannustava ilmapiiri.

Lapsuuteen kuuluu oman kehon haltuunotto ja tunnetaitojen harjoittelu. Kehotunnekasvatus on hyvää tunnetta omasta kehosta ja itsearvostusta. Se vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja halua pitää itsestä huolta. Lapselle tulee tulla tunne, että keho on oma, tärkeä ja arvokas. Varhaiskasvatuksessa vallitsee avoin ja keskusteleva ilmapiiri, jossa lapsi uskaltautuu myös pyytämään tarvitsemaansa tukea ja apua.

Jatkuvan prosessin neljä vaihetta

1. SUUNNITTELU:

Henkilöstö on tutustunut keskeisiin käsitteisiin ja lakeihin. Samalla on havainnointia omaa toimintaa varhaiskasvatuksen arjessa ja pohdittu, miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat omassa toiminnassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

2. SELVITYS:

Selvitystyö on toteutettu lapsiryhmissä havainnoinnin ja lomakkeiden avulla. Selvityksistä on tehty yhteinen koonti yhteisissä palaverissa. Havainnot on kirjattu toiminnalliseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelmaan keväällä 2024. Esiin nousi tiimien sisäinen ja tiimien välinen tiedottaminen, osallisuuden lisääminen lapsille ja aikuisille sekä pienryhmä- ja leikkitoiminta.

3. KEHITTÄMISTOIMENPITEET:

Tässä vaiheessa aloitamme työstämään teemoja, joista selvitysvaiheessa paljastui parannettavaa tai muutettavaa. Suunnittelemme konkreettisia toimenpiteitä, joilla puutumme nimenomaan näihin selvitysvaiheessa esiin nousseisiin epäkohtiin. Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kehittämis- ja arviointipohjana toimii toiminnallisen suunnitelman mallilomake, johon kirjaamme teemat, tavoitteet, toimenpiteet, aikataulut ja arvioinnit. Kehittämistoimenpiteissä painotetaan seuraavia asioita:

- **Tiimien sisäisen ja tiimien välisen tiedonkulun** vahvistamista erilaisin välinein, kuten viestivihkojen, muistilappujen ja keskusteluryhmien avulla. Pyritään reagoimaan ja vastaamaan viesteihin ajallaan.
- **Osallisuutta** vahvistetaan ottamalla lapset enemmän mukaan toiminnan suunnitteluun, kuunnellaan mielipiteitä ja ideoita sekä havainnoidaan kiinnostuksen kohteita. Työntekijöiden vahvuudet huomioidaan ja niitä hyödynnetään toiminnassa.
- **Pienryhmätoimintaa** hyödynnetään leikkien monipuolistamisessa ja leikkikavereiden vaihtelussa. Vetäytyvät ja hiljaiset lapset huomioidaan päivänaikana, kuitenkin kunnioittaen lapsen perusluonnetta. Leikillistä vuorovaikutusta lisätään erilaisin kommunikointitavoin ja pienetkin onnistumiset huomataan.

4. TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI:

Toimenpiteitä tehdään toimintavuoden 2024-2025 aikana ja arvioimme toukokuussa 2025 toimenpiteiden toteutumista. Arvioinnin jälkeen prosessia jatketaan uudella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen suunnittelulla ja selvittämällä. Uusia kehittämistoimenpiteitä mahdollisesti nimetään.

- Arviointi toteutetaan havainnoinnin ja kirjausten avulla. Lapset ja huoltajat osallistetaan arviointiin kysymällä heidän mielipiteitään. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ja kehittämistoimenpiteet päivitetään **vuosittain** liitteenä olevaan lomakkeeseen. (Liite 1)

6. Monialainen yhteistyö

Meän monialaiset tiimit

Monialainen alle kouluikäisten tiimi kokoontuu päiväkodilla joka toinen viikko. Siihen osallistuvat psykologi, toimintaterapeutti, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, lastenneuvolan terveydenhoitaja sekä varhaiskasvatuksen sosionomi ja johtaja/erityisopettaja. Tiimissä nostetaan esille monialaisen yhteistyön vahvuuksia ja kehittymiskohteita asiakaspalautteiden kautta.

Perhetyön palaveri on kerran kuukaudessa. Perhetyöntekijät, sosiaalityöntekijä sekä varhaiskasvatuksen sosionomi ja johtaja/erityisopettajat kokoontuvat päiväkodilla. Tavoitteena on vastata asiakaslähtöisesti ja joustavasti perheiden tarpeisiin sekä kehittää yhdessä perheiden palveluja mm. avointa varhaiskasvatusta. Tenavatupa toimii perheiden kohtaamispaikkana ja on tärkeässä roolissa ennaltaehkäisevässä työssä.

Neuvolatiimin kokoontuminen on kerran kuukaudessa. Tiimi koostuu psykologista, puhe-, toiminta- ja fysioterapeuteista, lastenneuvolan ja koulun terveydenhoitajista ja varhaiskasvatuksen johtajasta/erityisopettajasta. Tiimi käsittelee terapioiden järjestämistä, maksusitoumuksia ja mahdollisia lasten erikoissairaanhoidon jatkotutkimuksiin lähettämistä. Jos tiimissä keskustellaan lasten henkilökohtaisista asioista, siihen pyydetään huoltajilta lupa.

Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuotoja ovat **kaksivuotistapaaminen lapsen kotona, 4-vuotiaan laajennettu neuvolatarkistus**, jossa hyödynnetään Meän 4-vuotiaan kehityksen arviointi ja yhteistyömenetelmä -lomaketta. Lisäksi lasten terveydenhoitaja vierailee päiväkodilla (**Lene**).

Perhekeskustoimintamallin kehittäminen

Pello kuuluu Pohjoiseen palvelualueeseen. Perhekeskustoimintamallin kehittämisen ohjausryhmässä on varhaiskasvatuksen johtaja ja varahenkilönä lastenneuvolan terveydenhoitaja. Olemme keräämässä tietoa pienten lasten perheiden palveluista Pellossa. Eri tahot yhdistävät voimansa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Yhdessä tarjoamme monipuolista toimintaa ja kokonaisvaltaisia palveluja keskittyen hyvinvoinnin, terveyden, kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Perhekeskus on perheiden palveluiden verkosto, joka
o ehkäisee hyvinvointi- ja terveysongelmia sekä vahvistaa perheiden varhaista tukea ja hoitoa
o tarjoaa vertaistukea ja hillitsee eriarvoistumista
o hillitsee korjaavien palvelujen kustannusten kasvua ja edistää yhteistyötä

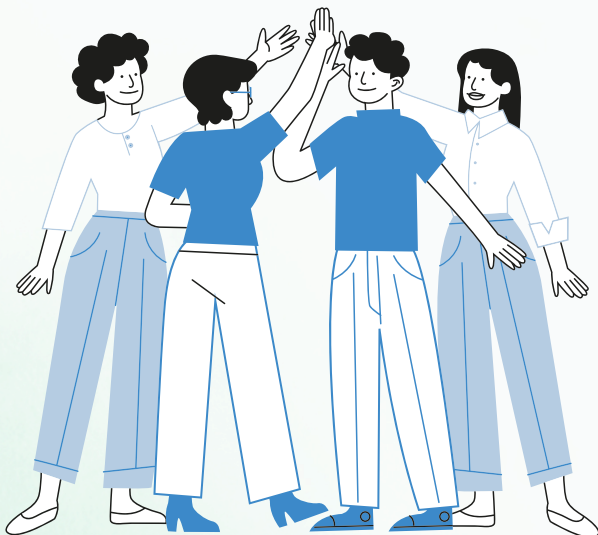
Tiimityön kehittäminen

Toimiva tiimityö on laadukkaan varhaiskasvatuksen perusta. Hyvä ja toimiva työyhteisö perustuu yhteistyöhön, hyviin keskustelu taitoihin ja ratkaisukeskeisyyteen. Tutusta ja turvallisesta poikkeaminen voi tuntua pelottavalta. Olisimmeko avoimempia kokeilemaan uusia asioita tiimissä ja yli tiimi rajojen. Näin johdat varhaiskasvatuksen tiimiä -kirjasta (Samuli Ranta) työntekijät ovat tehneet alustuksia ja viikkopalavereissa on keskusteltu aiheista “Kohti keskustelevampaa työkulttuuria” ja “Vuorovaikutustaidot - tiimityön ydin”.

Yhteenvetona todettiin, että meidän toimintakulttuurissa tiimien säännölliset viikoittain toteutuneet palaverit ja -sisällöt ovat toimivia. Tiimisopimuksia päivitetään, kun uusia työntekijöitä tulee tiimiin. Arvioinnit tehdään tammikuussa ja toukokuussa. Tärkeää, että jokainen kokee kuuluvansa tiimiin ja saa käyttää vahvuuksiaan.

Keskustelussa nousi esiin toimivan vuorovaikutuksen tärkeys! Kun tunnemme tiimikaverin, ymmärrämme hänen käyttäytymistään paremmin ja olemme rohkeita tuomaan omat mielipiteemme rakentavasti julki. Työssä motivoi ja innostaa, kun rikastutamme toistemme ideoita. Toista kunnioittavat ja luottamukselliset suhteen syntyvät pikkuhiljaa. Kohtaamisissa hyvä muistaa ystävällisyys ja tunneäly.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö on sitoutunut osallistumaan pitkäkestoiseen tiimityön täydennyskoulutukseen. Kouluttajana on Samuli Ranta. Lähdemme systemaattisesti kehittämään tiimityötä elokuussa 2024.

7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin perustana on kansallisen koulutuskeskuksen eli Karvin vakan laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Arviointityökaluna käytetään digitaalista Valssi-laadunarviointijärjestelmää. Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Ensimmäinen laadunarviointikysely henkilöstölle toteutettiin helmikuussa 2024 perustoimintojen toteutumisesta. Arvioinnin pohjalta nostettiin esiin toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet. Keskeiset tulokset tulee julkaista (Liite 2).

Meän vahvuuksia:

Annamme pukemistilanteissa lapsille riittävästi tilaa harjoitella opittavissa olevia taitoja. Huomioimme lepotilanteiden toteutuksessa lasten erilaiset ja vaihtelevat levontarpeet. Opetamme lapsille taitoja huolehtia omasta hygieniastaan ja annamme heille mahdollisuuden harjoitella sitä. Toimimme myötätuntoisesti ja sensitiivisesti myös silloin, jos wc-toimintoihin liittyy pulmia. Toteutamme perustoimintotilanteet tavoitteellisesti niin, että ne edistävät lasten omatoimisuutta. Suunnittelemme ryhmämme perustoimintojen käytännöt yhdessä. Huomioimme huoltajien näkemykset lapsen tarpeista perustoimintojen käytäntöjen suunnittelussa. Kirjaamme lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan perustoimintoihin liittyvät pedagogiset tavoitteet. Toteutamme perustoimintotilanteet tavoitteellisesti niin, että ne edistävät lasten omatoimisuutta.

Meän kehittämiskohteet:

Leikillisen vuorovaikutuksen lisääminen lasten kanssa kaikissa perustoimintotilanteissa. Huolehdimme siitä, että lapsilla on mahdollisuus lepoon, taukoon, vetäytymiseen ja rauhoittumiseen useita kertoja päivän aikana.

Kehittämissuunnitelma, toimenpiteet ja seuranta:

Lisäämme leikillistä vuorovaikutusta lasten kanssa kiireettömällä ilmapiirillä, kannustamalla, innostamalla ja palkitsemalla lapsia, loruttelemalla, laulamalla sekä hassuttelemalla lasten kanssa. Mahdollistamme enemmän rauhallisia hetkiä arkeen tiloja, tilanjakajia ja lähiympäristöä monipuolisesti hyödyntämällä, toimimalla pienemmissä ryhmissä, järjestämme ryhmissä paikan, johon lapset saavat halutessaan vetäytyä sekä suunnittelemme arkeen myös rauhallista toimintaa. Tiimit kirjaavat vielä omat konkreettiset toimintatavat kuhunkin ryhmään sopiviksi. Tiimit arvioivat kehittämiskohteiden toteutumista toukokuussa, koko varhaiskasvatuksen henkilöstön arviointikeskustelu on kesäkuussa.

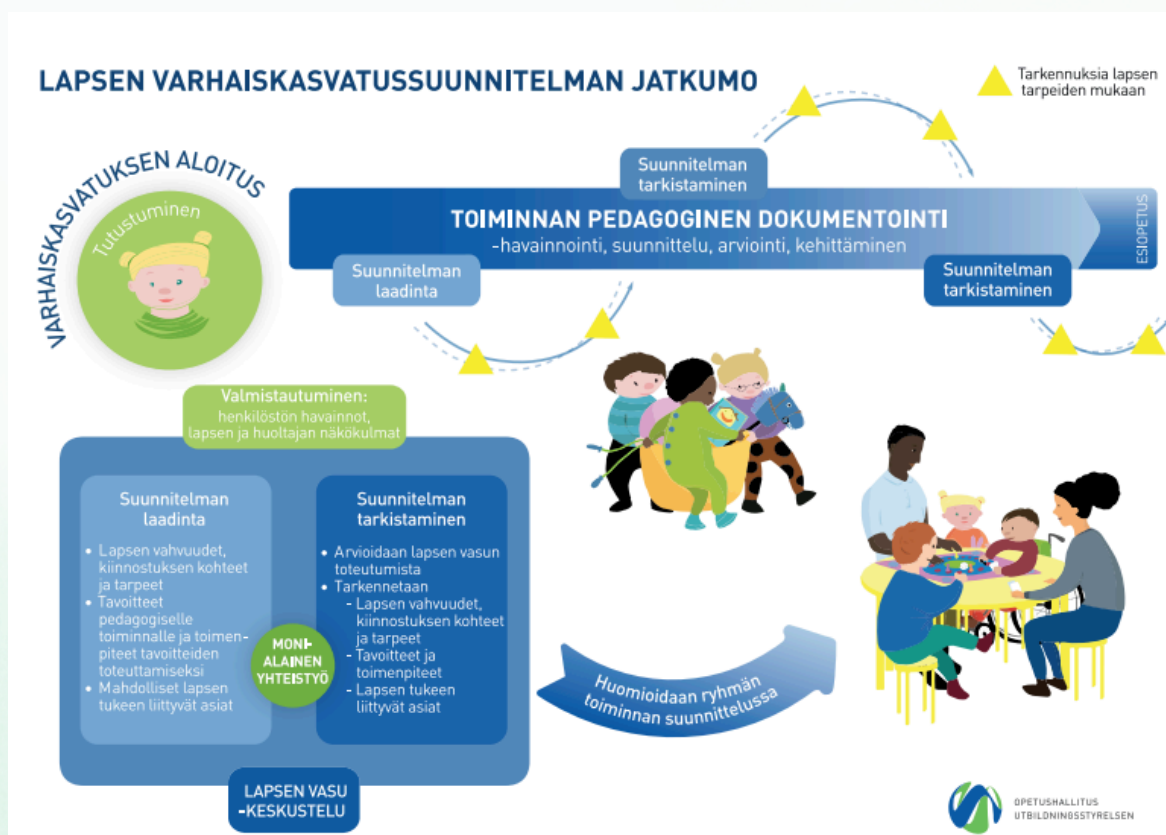
Toimintakaudella 2024-2025 toteutetaan kaksi laadunarviointiprosessia Valssilla ajankohtaisten teemojen mukaan. Syksyn 2024 arviointikohteena ovat digitaidot.

Toimijoiden tehtäviä ja rooleja:

- **Lapset** osallistuvat toiminnan arviointiin ikätasoisesti.
- **Huoltajalle** tarjotaan mahdollisuuksia säännölliseen arviointiin vasu-keskustelujen lisäksi. Hyvän kasvun polku -kysely toukokuussa.
- **Työntekijät** arvioivat omaa osaamistaan ja ammatillista kehitystään. Yhdessä **Valssi** -arviointityökalujen avulla suoritettavan arvioinnin perusteella laaditaan kehittämissuunnitelma. Kehityskeskustelu ja henkilökohtaisen työsuorituksen arviointi.
- **Laatutiimi** kokoontuu kerran kuukaudessa

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on kehittyvä asiakirja ja muodostaa jatkumon lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisen ajan. Lapsen vasussa lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet.
- Varhaiskasvatuksen opettaja tai VEO vastaa lapsen vasuprosessin suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Lapsen vasun laatimisesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on ryhmän toiminnan suunnittelu lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin määriteltyjen tavoitteiden mukaan.
- Lapsen vasussa yhdistyvät lapsen, huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset. Lapsen vasuun kirjattavat tavoitteet kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä ryhmässä toimimista. Laatimista ohjaavat myös laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sekä oppimisen alueet. Lisäksi laatimisessa huomioidaan lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.
- **Arvioidaan** ja tarkennetaan tavoitteita ja toimenpiteitä osana toiminnan jatkuvaa kehittämistä.
- Lapsen vasuprosessiin osallistuvat tarpeen mukaan myös lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat muut asiantuntijat ja tarvittavat tahot.

Hankkeet 2024-2025

Liikuthaan yhdessä 2024 -hanke

Jokaisella lapsella on oikeus liikkumiseen ja liikunnan iloon. Se on välttämätöntä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea liikunnallisen toimintakulttuurin kehittämistä inklusiivisesti. Päiväkodissa, Turtolan ryhmäpäivähoidossa ja Tenavatuvalle kiinnitetään huomiota liikuntakasvatukseen laatuun ja määrään. Päivittäin vahvistamme kestäväää ja liikunnallista elämäntapaa matalalla kynnyksellä. Liikkuminen on osa lapsen luonteenomaista toimintaa. Kehittämistyössä hyödynnetään Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaa, Liikkumisen inklusion käsikirjaa ja olemassaolevia hyviä käytäntöjä. Teemme yhteistyötä lasten huoltajien, seurojen, seurakunnan ja neuvolan työntekijöiden kanssa.

Päiväkotipihojen liikunnallistaminen

Päiväkodin pihan viihtyvyyden, luonnonmukaistamisen ja liikuntaedellytysten parantamisen tavoitteena on edistää lasten fyysistä aktiivisuutta, leikkiä ja hyvinvointia. Eri vuodenaikoina lasten kanssa tehdään pihatöitä, joissa oppimistilanteet ja leikki yhdistyvät. Ympäristökasvatusta toteutetaan tietoisesti arjen tilanteissa ja oppimisympäristöt tarjoavat myönteisiä liikkumiskokemuksia.

Digitaidot käyttöön -hanke jatkuu

Lasten digitaalisten taitojen oppiminen tulee aiempaa vahvemmin ja johdonmukaisemmin huomioiduksi varhaiskasvatuksen toiminnassa sekä siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa.

Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024-2027

Varhaiskasvatukseen palkataan avustaja toimintakaudelle 2024-2025

Lukutaidon valmiuksia Lapin malliin

Muutetaan varhaiskasvatuksen ja kirjaston olemassa oleva yhteistyö lukutaitoyhteistyöksi. Etsitään toimintatapoja kohentaa 4 – 5 -vuotiaiden lasten lukutaidon valmiuksia säännöllisen, vaikuttavan ja systemaattisen toiminnan avulla.

8. Lähteitä, tukimateriaalia ja liitteet

Opetushallitus:

Työn tueksi varhaiskasvatuksessa

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi>

Pedagoginen dokumentointi

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu

KARVI:

Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä

<https://karvi.fi/varhaiskasvatus/valssi-valssi-varhaiskasvatuksen-laadunarviointijarjestelma/>

VALSSI-KÄSIKIRJA

Tietoa varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmästä Valssista ja sen hyödyntämisestä arvioinnissa

Laadun prosessitekijöiden arviointityökalujen kuvaukset

KOULUTUS- JA KASVATUSALAN LAADUNHALINNAN KESKEISET ELEMENTIT 10:2023

Liitteet

Liite 1: Tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelma

https://docs.google.com/document/d/1PAGpkHo-s6Pjq_oNBfmtsTgFpJX8gwUL/edit

Liite 2:

Perustoiminnot (henkilöstölomake)